

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2016. április 21.*

„Előzetes döntéshozatal — 93/13/EGK irányelv — 7. cikk — A fizetéseképtelenségi eljárásra irányadó nemzeti szabályok — Fogyasztói hitelmegállapodásból eredő adósságok — Tényleges bírósági jogorvoslat — A melléklet 1. pontjának e) alpontja — A kártérítés összegének aránytalan jellege — 2008/48/EK irányelv — A 3. cikk l) pontja — A teljes hitelösszeg — Az I. melléklet I. pontja — A lehívás összege — A teljeshiteldíj-mutató kiszámítása — A 10. cikk (2) bekezdése — Tájékoztatási kötelezettség — Hivatalból történő vizsgálat — Szankció”

A C-377/14. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Krajský soud v Praze (prágai regionális bíróság, Cseh Köztársaság) a Bírósághoz 2014. augusztus 7-én érkezett, 2014. június 24-i határozatával terjesztett elő az előtte

Ernst Georg Radlinger,

Helena Radlingerová

és

a **Finway a.s.**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: M. Ilešič, a második tanács elnöke, a harmadik tanács elnökeként eljárva, C. Toader (előadó), F. Biltgen, E. Jarašiūnas és C. G. Fernlund bírák,

főtanácsnok: E. Sharpston,

hivatalvezető: M. Aleksejev tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2015. július 15-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- E. G. Radlinger és H. Radlingerová képviseletében I. Ulč,
- a Finway a.s. képviseletében L. Macek,
- a cseh kormány képviseletében M. Smolek, J. Vlácil és S. Šindelková, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: cseh.

- a német kormány képviselőjében T. Henze és D. Kuon, meghatalmazotti minőségben,
- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében M. van Beek, G. Goddin és K. Walkerová, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2015. november 19-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem egyrészt a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 7. cikke (1) bekezdésének, valamint ezen irányelv melléklete 1. pontja e) alpontjának, másrészt a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o., HL 2010. L 199., 40. o., HL 2011. L 234., 46. o.) 10. cikke (2) bekezdésének és 22. cikke (2) bekezdésének, valamint ezen irányelv I. melléklete I. pontjának az értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet az E. G. Radlinger és H. Radlingerová (a továbbiakban: Radlinger házaspár) és a Finway a.s. (a továbbiakban: Finway) között, fizetésképtelenségi eljárás keretében bejelentett, fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések tárgyában létrejött jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 93/13 irányelv

- 3 A 93/13 irányelvnek, 1. cikkének (1) bekezdése értelmében, az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.
- 4 Ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében valamely egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel tisztességtelen feltételnek tekintendő, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára. Az említett irányelv 3. cikkének (3) bekezdése kimondja, hogy a[z irányelv] „melléklet[e] tartalmazza azoknak a feltételeknek a jelzésszerű és nem teljes felsorolását, amelyek tisztességtelennek tekinthetők”. E melléklet 1. pontjának e) pontja értelmében e feltételek sorában szerepel az, ha „a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól aránytalanul magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén”.
- 5 A 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik

szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ [helyesen: Valamely szerződési feltétel tisztességtelen voltát – a 7. cikk sérelme nélkül – a szerződéskötés időpontjában, a szerződés tárgyát képező áru vagy szolgáltatás természetének, a szerződéskötés valamennyi körülményének, továbbá e szerződés vagy más olyan szerződés összes többi feltételének figyelembevételével kell megítélni, amelytől e szerződés függ.]”

- 6 Ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének szövege az alábbi:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”.

- 7 Az említett irányelv 7. cikke értelmében:

„(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

(2) Az (1) bekezdésben említett eszközök olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezzenek a vonatkozó nemzeti jogszabály értelmében bíróság vagy illetékes közigazgatási hatóság előtt annak megítélésére, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességtelenek-e, valamint megfelelő és hatékony eszközökkel élnek azért, hogy megszüntessék az ilyen feltételek alkalmazását.

[...]”

A 2008/48 irányelv

- 8 A 2008/48 irányelv célja, amint azt 1. cikke pontosan meghatározza, a tagállamok fogyasztóknak nyújtott hitelekkel kapcsolatos megállapodásokra vonatkozó törvényei, rendeletei és közigazgatási rendelkezései egyes aspektusainak összehangolása.
- 9 Ezen irányelv, 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében, nem alkalmazandó az „olyan hitelmegállapodások[ra], amelyek fedezete ingatlanfedezetű jelzálog vagy a tagállamokban az ingatlanokra általánosan alkalmazott más hasonló biztosíték vagy az ingatlanokhoz kapcsolódó valamely jog”. Az említett irányelv (10) preambulumbekkezdésében az áll, hogy jöllehet az irányelv kijelöli alkalmazási körét, a tagállamok az irányelv rendelkezéseit az ezen alkalmazási körön kívül eső kérdésekre is alkalmazhatják.
- 10 A 2008/48 irányelv célja, (6), (7), (9), (19) és (31) preambulumbekkezdése értelmében többek között egy átláthatóbb és hatékonyabb hitelpiacnak a belső határok nélküli térségen belül történő kialakítása, teljes harmonizáció megvalósítása annak biztosítására, hogy az Unióban valamennyi fogyasztó érdekeit magas szinten és egyenlő módon védelmezzék, annak a biztosítása, hogy a hitelmegállapodás világosan és tömören tartalmaz valamennyi szükséges információt annak érdekében, hogy a fogyasztók a hitelmegállapodás szerinti jogait és kötelezettségeiket megismerhessék, és a tények teljes ismeretében hozhassanak döntést, és annak biztosítása, hogy a hitelmegállapodás megkötését megelőzően a fogyasztók megfelelő tájékoztatást kapjanak különösen a hitelre alkalmazandó teljeshiteldíj-mutatóról (a továbbiakban: THM), amelyet az Európai Unió területén ugyanolyan módon kell meghatározni, ami lehetővé teszi e mutatók összehasonlítását.

11 Ezenkívül a 2008/48 irányelv (43) preambulumbekzdése kimondja különösen, hogy a THM, a számítására vonatkozó egységes matematikai képlet előírása ellenére, még mindig nem hasonlítható össze teljes mértékben az Unió egész területén. Ezen irányelvnek ezért egyértelműen és átfogóan meg kell határoznia a hitel fogyasztók által viselt teljes költségét.

12 A 2008/48 irányelv „Fogalommeghatározások” című 3. cikke így rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározások alkalmazandók:

[...]

g) »hitel fogyasztó által viselt teljes költsége«: minden költség, ideértve a kamatot, jutalékot, az adókat és bármely olyan egyéb díjat, amelyet a fogyasztónak a hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie és amelyek a hitelező előtt ismertek, kivéve a közjegyzői költségeket; továbbá a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó járulékos szolgáltatások költségei is, különösen a biztosítási díjak, amennyiben ezenfelül egy szolgáltatási szerződés megkötése a hitel megszerzéséhez, vagy a meghirdetett feltételek melletti megszerzéséhez kötelező;

h) »a fogyasztó által fizetendő teljes összeg«: a teljes hitelösszegnek és a hitel fogyasztó által viselt teljes költségének összege;

i) »[THM]«: a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége a teljes hitelösszeg éves százalékában kifejezve, beleértve – adott esetben – a 19. cikk (2) bekezdésében említett költségeket;

[...]

l) »teljes hitelösszeg«: egy hitelmegállapodás értelmében rendelkezésre bocsátott felső összeghatár vagy teljes összeg;

[...]”

13 A 2008/48 irányelv 10. cikke, amely a hitelmegállapodásokban feltüntetendő információkról szól, (1) bekezdésének első albekezdésében előírja, hogy a hitelmegállapodásokat nyomtatott formában vagy más tartós adathordozón kell elkészíteni. (2) bekezdése felsorolja azokat az információkat, amelyeket világos és egyértelmű módon tartalmaznia kell minden hitelmegállapodásnak. E listában szerepelnek többek között az alábbiak:

„[...]

d) a teljes hitelösszeg és a hitel lehívására vonatkozó feltételek;

[...]

f) a hitelkamatláb, a hitelkamatláb alkalmazására vonatkozó feltételek és adott esetben bármilyen, az eredeti hitelkamatlábra alkalmazandó index- vagy referencia-kamatláb, továbbá a hitelkamatláb változtatásával kapcsolatos időszakok, feltételek és eljárások. Ha eltérő körülmények esetén eltérő hitelkamatlábak alkalmazandók, a fent említett információk valamennyi alkalmazandó hitelkamatláb esetében;

g) a [THM] és a fogyasztó által fizetendő teljes összeg, a hitelmegállapodás megkötésének időpontjában kiszámítva; valamennyi, a teljeshiteldíj-mutató kiszámításához felhasznált feltevés megemlítésével;

h) a fogyasztó által teljesítendő fizetések összege, száma és gyakorisága, és adott esetben az a sorrend, amelynek megfelelően a különböző fennálló, eltérő hitelkamatlábú egyenlegekbe befizetésre kerülnek a törlesztések célját szolgáló fizetések;

[...]”

- 14 A 2008/48 irányelv „A [THM] kiszámítása” című, 19. cikke (1) és (2) bekezdésében az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) A [THM-et], amely éves alapon a hitelező és a fogyasztó megállapodása szerinti valamennyi jövőbeli vagy meglévő kötelezettségvállalás (lehívások, visszafizetések és díjak) jelenértékének felel meg, az I. melléklet I. részében meghatározott matematikai képletnek megfelelően kell kiszámítani.

(2) A [THM] kiszámítása céljából meg kell határozni a hitel fogyasztó által viselt teljes költségét azon díjak kivételével, amelyeket a fogyasztónak abban az esetben kell megfizetnie, ha a hitelmegállapodásban meghatározott kötelezettségeit nem teljesíti, valamint a vételártól eltérő azon díjak kivételével, melyet áruk vagy szolgáltatások beszerzéséért köteles fizetni, függetlenül attól, hogy készpénzben vagy hitelből fedezik az ügyletet.

A fizetési ügyleteket és lehívásokat egyaránt rögzítő számlafenntartási költségeket, a fizetési ügyletek és a lehívások céljára egyaránt szolgáló fizetési eszköz használatának költségeit, és a fizetési ügyletekkel kapcsolatos egyéb költségeket a hitel fogyasztó által viselt teljes költségébe bele kell számítani, kivéve, ha a számlanyitás opcionális, és a számlával kapcsolatos költségeket a hitelmegállapodásban vagy a fogyasztóval kötött egyéb megállapodásban egyértelműen és külön feltüntették.”

- 15 Ezen irányelv „Harmonizáció és az irányelv kötelező jellege” című 22. cikkének (2) bekezdése kimondja:

„A tagállamok biztosítják, hogy a fogyasztók ne mondhassanak le a nemzeti jog ezen irányelvet végrehajtó vagy annak megfelelő rendelkezéseiben rájuk ruházott jogokról”.

- 16 Az említett irányelv „Szankciók” című 23. cikke értelmében:

„A tagállamoknak meg kell állapítaniuk az ezen irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megszegése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és minden szükséges intézkedést meghoznak azok végrehajtásának biztosítására. Az előírt szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük”.

- 17 A 2008/48 irányelv I. mellékletének I. része többek között az alábbi pontosítást tartalmazza:

„[...]”

A [THM-et] megállapító alapegyenlet éves alapon egyenletbe állítja egyrésze a lehívások teljes jelenértékét, másrésze a visszafizetések és a díjfizetések teljes jelenértékét [...]”.

A cseh jog

A fizetéseképtelenségi eljárás

- 18 A Bíróság előtt benyújtott iratokból kitűnik, hogy a fizetéseképtelenségi eljárást a 185/2013. sz. törvénnyel módosított, a fizetéseképtelenségről és megszüntetésének módjairól szóló 182/2006. sz. törvény (a továbbiakban: fizetéseképtelenségről szóló törvény) (zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení [insolvenční zákon]) szabályozza.

- 19 E törvény értelmében valamely adóst különösen akkor kell fizetéseképtelennek tekinteni, amikor a fizetés teljesítési idejének lejártát követő több mint 30 napon belül nem képes pénzügyi kötelezettségvállalásainak a teljesítésére. A nem eladónak vagy szolgáltatónak minősülő adós a fizetéseképtelenség tárgyában bíróságtól kérheti fizetéseképtelenségének tehermentesítés útján történő megszüntetését. A tehermentesítés jóváhagyása egyrészt ahhoz van kötve, hogy a bíróság megállapítsa, hogy e kérelemmel az adós nem követ tisztességtelen érdeket, másrészt ahhoz, hogy észszerűen vélelmezhető legyen, hogy a regisztrált, biztosítékkal nem rendelkező hitelezők a tehermentesítés keretében a megállapított követelések legalább 30%-át vissza tudják téríteni. E fizetéseképtelenségi eljárás keretében, e törvény 410. §-a értelmében a bíróság nem vizsgálhatja sem hivatalból, sem az adós kérelmére a követelések valódiságát, összegét vagy rangsorát – még akkor sem, ha azok a 93/13 vagy 2008/48 irányelv által szabályozott kérdéseket vetnek fel – a tehermentesítési kérelemre vonatkozó határozata elfogadását megelőzően.
- 20 Az adós kizárólag akkor nyújthat be járulékos kérelmet a bejelentett követelések vitatása céljából, ha a fizetéseképtelenség tárgyában eljáró bíróság jóváhagyta a fizetéseképtelenség tehermentesítés formájában történő megszüntetését, és ez a kereset mindazonáltal a nem biztosított végrehajtható követelésekre korlátozódik. Továbbá ebben az esetben az adós e követelés fennállásának vagy összegének vitatása igazolásául kizárólag e követelés megszűnésére vagy elévülésére hivatkozhat.

A fogyasztóvédelmi szabályozás

- 21 A polgári törvénykönyvről szóló 40/1964. sz. törvény (Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník) 2013. december 31-ig hatályos változatának (a továbbiakban: polgári törvénykönyv) 51a. és azt követő szakaszai a 93/13 irányelvet ültették át a cseh jogba.
- 22 E törvénykönyv 56. §-ának (1) bekezdése értelmében a fogyasztókkal kötött szerződések nem tartalmazhatnak olyan feltételeket, amelyek a jóhiszeműség követelményével ellentétben nyilvánvaló egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára a felek jogaiban és kötelezettségeiben. Az említett törvénykönyv 55. §-ának (2) bekezdése értelmében a fogyasztókkal kötött szerződésekben foglalt ilyen feltételek érvénytelenek. Ugyanezen törvénykönyv 55. §-ának (3) bekezdése a tisztességtelen feltételek jelzésszerű felsorolását tartalmazza, amely a 93/13 irányelv mellékletén alapul, de nem tartalmazza az e melléklet 1. pontjának e) pontjában említett feltételt, vagyis azt, amikor a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól aránytalanul magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén.
- 23 A 2008/48 irányelvet a fogyasztói hitelről és egyes törvények módosításáról szóló 145/2010. sz. törvény (Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů) (a továbbiakban: fogyasztói hitelről szóló törvény) ültette át a cseh jogba.
- 24 E törvény 6. §-ának (1) bekezdése, amely a hitelezőnek a fogyasztó tájékoztatására vonatkozó kötelezettségről szól, így rendelkezik:

„(1) A fogyasztói hitelmegállapodást írásba kell foglalni és annak egyértelmű, világos és jól látható módon tartalmaznia kell a jelen törvény 3. mellékletében felsorolt információkat. E tájékoztatási kötelezettség vagy az írásbeli forma be nem tartása nincs hatással a szerződés érvényességére [...]”.

- 25 A fogyasztói hitelmegállapodásról szóló törvény 8. §-a értelmében abban az esetben, ha a fogyasztói hitelmegállapodás nem tartalmazza a 6. §-ának (1) bekezdésében meghatározott információkat, és a fogyasztó e tényre hivatkozik a hitelezővel szemben, akkor a fogyasztói hitelre kezdettől fogva felszámítani vélt, a megállapodás megkötésekor alkalmazandó és a Cseh Nemzeti Bank által közzétett leszámítolási kamatlábbal számított kamat és a fogyasztói hitellel kapcsolatos minden más kifizetésre vonatkozó megállapodás érvénytelen.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 26 A Radlinger házaspár 2011. augusztus 29-én fogyasztói hitelmegállapodást kötött a Smart Hypo s.r.o.-val, amelynek értelmében ez utóbbi 1 170 000 cseh korona [CZK] (körülbelül 43 300 euró) összeget nyújtott a számukra.
- 27 E kölcsön fejében a Radlinger házaspár vállalta mindenekelőtt, hogy visszafizet a hitelezőnek 2 958 000 CZK (körülbelül 109 500 euró) összeget 120 havi részletben. Ez az összeg a tőkeösszegeből, a tőkeösszegre a hitelmegállapodás időszakára kiterjedően felszámított 10%-os éves kamatból, a hitelezőnek fizetendő 585 000 CZK (körülbelül 21 600 euró) díjból és mintegy 33 000 CZK (körülbelül 1200 euró) költségből tevődik össze. Az alapügy tárgyát képező fogyasztói hitel THM-je 28,9% volt.
- 28 A Radlinger házaspár arra is kötelezettséget vállalt, hogy a hitelező számára a törvény által rögzített késedelmi kamatokon túl a tőkeösszeg 0,2%-ának megfelelő mértékű kötbért fizet a fizetésében bekövetkező késedelem minden napjára, 117 000 CZK (körülbelül 4300 euró) átalánykötbért fizet, ha e késedelem az egy hónapot meghaladja, továbbá 50 000 CZK (körülbelül 1850 euró) átalány kártérítést, amely az esedékes összeg visszatérítése költségeinek felel meg.
- 29 Végül pedig a hitelező fenntartotta magának a jogot, hogy azonnali hatállyal követelheti valamennyi esedékes összeg visszafizetését abban az esetben, ha egy törlesztőrészlet fizetése nem teljes egészében vagy megfelelő időben történik, vagy ha bebizonyosodik, hogy a kölcsön nyújtására úgy került sor, hogy a Radlinger házaspár elhallgatott bizonyos információkat.
- 30 Amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, a Radlinger házaspár számára ténylegesen semmilyen összeget nem folyósítottak. Az alapügy tárgyát képező hitelt ugyanis korábbi adósságoknak a bírósági végrehajtónál történő rendezésére, a hitel fedezetéül szolgáló biztosíték ingatlannyilvántartásba való bejegyzéseivel kapcsolatos közjegyzői díjakra, valamint a kölcsönadó javára, az említett hitelhez kapcsolódó költségekre, annak első törlesztőrészletére és további törlesztőrészleteinek egy részére használták fel.
- 31 A Finway, amelynek a Smart Hypo s. r. o. átengedte a Radlinger házaspárral szemben fennálló követeléseit, 2011. szeptember 27-én tájékoztatta a házaspárt arról, hogy az – akkor 2 873 751 CZK (körülbelül 106 300 euró) összeget kitevő – adósság egésze azonnal esedékessé vált, mivel az alapügy tárgyát képező megállapodás megkötésekor ők lényeges információkat hallgattak el. A Finway szerint ugyanis a Radlinger házaspár elhallgatta, hogy ingatlanjaikat előzőleg végrehajtás alá vonták 4 285 CZK (körülbelül 160 euró) összeg erejéig.
- 32 A 2012. november 19-i felszólítás útján e társaság ismét felhívta a Radlinger házaspárt az immár 3 794 786 CZK-t (körülbelül 140 500 euró) kitevő adósság visszafizetésére, és pontosította, hogy követelése azonnal esedékessé vált, mivel az érintettek a hitelt nem szabályosan és megfelelő időben törlesztették.
- 33 2013. február 5-én a Radlinger házaspár a Krajský soud v Plznihez (pilzeni regionális bíróság, Cseh Köztársaság) fordult, hogy e bíróság nyilvánítsa őket fizetéseképtelennek, és adjon helyt a törlesztések átütemezése formájában történő tehermentesítés iránti kérelmüknek, mivel nem képesek kötelezettségeik teljesítésére, és több mint három hónapos fizetési késedelmük áll fenn. Ezt a kérelmet áttették a Krajský soud v Praze (prágai regionális bíróság, Cseh Köztársaság), az e kérelem tárgyában területileg illetékes bíróság elé, amely 2013. április 26-i végzésével megállapította a Radlinger házaspár fizetéseképtelenségét, vagyonfelügyelőt jelölt ki, valamint felszólította a hitelezőket követeléseik 30 napon belül történő bejelentésére.
- 34 2013. május 23-án a fizetéseképtelenségi eljárás keretében a Finway két végrehajtható követelést jelentett be, az első 3 045 991 CZK (körülbelül 112 700 EUR) összegű, jelzáloggal biztosított követelés volt, a második 1 359 540 CZK (körülbelül 50 300 EUR) összegű olyan, nem biztosított követelés volt, amely a

2011. szeptember 23. és 2013. április 25. közötti időszakra vonatkozó késedelem miatt naponta, az eredetileg nyújtott tőkeösszeg 0,2%-át kitevő, az alapügy tárgyát képező megállapodásban kikötött kötbérnek felelt meg.

35 2013. július 3-án a Radlinger házaspár elfogadta e követelések végrehajthatóságát, de vitatta azok összegét arra való hivatkozással, hogy az az alapügy tárgyát képező megállapodás feltételei a jóerölcsbe ütköznek.

36 2013. július 23-i végzésével a kérdést előterjesztő bíróság jóváhagyta Radlingerék törlesztések átütetése formájában történő együttes tehermentesítését.

37 2013. július 24-én a Radlinger házaspár járulékos kérelmet nyújtott be, amelyben, mint adósok, annak a megállapítását kérik, hogy a Finway által bejelentett követelések egészében vagy részben jogellenesek.

38 E kérelemmel kapcsolatban az említett bíróság megállapítja, hogy a fizetéseképtelenségről szóló törvény értelmében az adós csak a nem biztosított követelések vitatására jogosult, mégpedig kizárólag járulékos kérelem keretében, és az adósság megszűnésére vagy elévülésére vonatkozó indokkal.

39 Tekintettel arra, hogy az az alapügy tárgyát képező megállapodás, amelyből a Finway által bejelentett követelések erednek, egyaránt tekinthető a 2008/48 irányelv értelmében vett fogyasztói hitelmegállapodásnak és a 93/13 irányelv értelmében vett, eladó vagy szolgáltató és fogyasztó által kötött szerződésnek, a kérdést előterjesztő bíróságban felmerül az a kérdés, hogy az ezen utóbbi irányelvből eredő kötelezettségek terhelik-e az olyan, fizetéseképtelenség tárgyában eljáró bíróságot, amelyhez hitelmegállapodásból eredő követelések vitatása céljából fordultak.

40 E bíróság kételyeket táplál továbbá az alapügy tárgyát képező megállapodásban szereplő THM jogszerűségével kapcsolatban. Felveti ezzel kapcsolatban azt a kérdést, hogy a kölcsönadó mely összegeket számított be a THM kiszámítása céljából a hitel 2008/48 irányelv I. melléklete I. része értelmében vett lehívása összegébe, tekintettel arra, hogy az e hitelhez kapcsolódó költségeket, valamint az első kéthavi részletet azonnal levonták az említett hitel összegéből.

41 A kérdést előterjesztő bíróság végül kétségeket táplál a tekintetben, hogy a 93/13 irányelv követelményei szempontjából milyen módon vizsgálандók felül egy, eladó vagy szolgáltató és fogyasztó által kötött szerződés – mint amely az alapügy tárgyát képezi – feltételei, amely akként rendelkezik, hogy fizetési késedelem esetén a kölcsönadó az adóstól követelheti az adott hitel teljes egészének azonnali visszafizetését, ideértve a kamatokat és a hitelező jövőbeni díjait, a tőkeösszeg 0,2%-ának megfelelő mértékű kötbért a fizetésében bekövetkező késedelem minden napjára, és, amennyiben az adós egy hónapot meghaladó késedelembe esne, 117 000 CZK (körülbelül 4300 euró) átalánykötbér megfizetését.

42 A Krajský soud v Praze (prágai regionális bíróság), mivel úgy ítélte meg, hogy az előtte folyamatban lévő alapügy megoldása a fent hivatkozott uniós jogi rendelkezések értelmezésétől függ, úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és az alábbi kérdéseket terjeszti a Bíróság elé előzetes döntéshozatalra:

„(1) Ellentétes-e, illetve ellentétesek-e a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével és a 2008/48 irányelv 22. cikkének (2) bekezdésével vagy a fogyasztóvédelemre vonatkozó más uniós jogi rendelkezésekkel:

a) a fizetéseképtelenségről szóló törvény azon szabályozása, amely csak a felszámoló, valamely hitelező vagy (az alább említett megszorításokkal) az adós (fogyasztó) által benyújtott járulékos kérelem alapján teszi lehetővé a nemzeti bíróság számára a fogyasztói jogviszonyokból eredő követelések valódiságának, összegének vagy rangsorának vizsgálatát,

- b) az olyan rendelkezések, amelyek a fizetésképtelenségi eljárást szabályozó nemzeti jogszabályok keretében kizárólag olyan esetekre korlátozzák az adós (fogyasztó) ahhoz való jogát, hogy a hitelezők (eladók vagy szolgáltatók) bejelentett követeléseinek bírósági felülvizsgálatát kérje, amelyekben a fogyasztó fizetésképtelenségének tehermentesítés formájában történő megszüntetését jóváhagyták, és ezen összefüggésben csak a hitelezők nem biztosított követeléseivel kapcsolatban, az adós kifogásainak további korlátozásával az illetékes hatóság határozatával elismert, végrehajtható okiratba foglalt követelések esetében kizárólag az annak bizonyítására vonatkozó lehetőségekre korlátozva, hogy a követelés megszűnt vagy elévült, ahogyan azt a fizetésképtelenségről szóló törvény 192. § a (3) bekezdésének és 410. § a (2) és (3) bekezdésének rendelkezései előírják?
- 2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén: a fogyasztói hitelmegállapodás alapján fennálló követelések vizsgálatának tárgyában folytatott eljárásban:
- a) köteles-e a bíróság hivatalból – akár fogyasztói kifogás hiányában is – figyelembe venni a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségek teljesítésének hitelező általi elmulasztását,
- b) és alkalmazni a nemzeti jogban a szerződéses megállapodások érvénytelenségének formájában szabályozott következményeket?

Az első vagy második kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

- 3) Közvetlen hatállyal rendelkeznek-e a fent hivatkozott irányelvek rendelkezései, és kizárja-e azok közvetlen alkalmazását az a tény, hogy a járulékos eljárás nemzeti bíróság általi hivatalbóli megindítása (vagy nemzeti jogi nézőpontból: valamely követelés nem megengedett felülvizsgálata az adós fogyasztó hatástalan kérelme alapján) beavatkozik a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti horizontális viszonyba?
- 4) Milyen összeget jelent a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló irányelv 10. cikke (2) bekezdésének d) pontja szerinti »teljes hitelösszeg«, és a »lehívás összegeként« milyen összegeket kell bevonni a THM kiszámításába a 2008/48 irányelv I. mellékletében rögzített képlet alapján, ha a hitelmegállapodás formálisan egy konkrét pénzüsszeg kifizetését ígéri, de egyidejűleg a megállapodás szerint a hitel kifizetésekor a hitelező követeléseit, a hitelnüjtásért fizetendő díjat és az első hiteltörlesztő részletet (vagy a későbbi törlesztőrészleteket) bizonyos mértékben beszámítják az említett összegbe, és így az ily módon beszámított összegeket valójában sohasem fizetik ki a fogyasztónak, vagy utalják át a számlájára, és azok mindvégig a hitelező rendelkezésére állnak? Befolyásolja-e az ilyen, valójában ki nem fizetett összegek beszámítása a kiszámított THM összegét?

Az előző kérdésekre adandó választól függetlenül:

- 5) Annak vizsgálata körében, hogy a megállapodás szerinti kártérítés aránytalan-e a tisztességtelen feltételek alkalmazásáról szóló irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében, szükséges-e értékelni a megállapodás szerinti összes kötbérikötés együttes hatását attól függetlenül, hogy a hitelező ténylegesen megköveteli-e azok teljes mértékű teljesítését, és attól függetlenül, hogy azok némelyike a nemzeti jogi rendelkezések szempontjából esetleg érvénytelenül kikötöttek tekinthető, vagy csak a ténylegesen követelt és követelhető kötbérek teljes összegét szükséges figyelembe venni?
- 6) Amennyiben a kötbérek jogellenesnek tekintendők, úgy szükséges-e mellőzni valamennyi olyan részleges kötbér alkalmazását, amelyek, kizárólag együttesen vizsgálva azokat, arra engedték következtetni a nemzeti bíróságot, hogy a kártérítés összege aránytalan volt a 93/13 irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében, vagy csak azok némelyikének alkalmazása mellőzendő (és ebben az esetben milyen kritérium alapján ítéendő meg ez)?

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdéstről

- 43 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését és a 2008/48 irányelv 22. cikkének (2) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes egy olyan nemzeti szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amely fizetési képtelenségi eljárásban egyrészt nem teszi lehetővé azt, hogy az eljáró bíróság hivatalból vizsgálja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyekből az ezen eljárás keretében bejelentett követelések erednek, és másrészt az említett bíróság számára kizárólag a nem biztosított követelések felülvizsgálatát teszi lehetővé, és azt is csak korlátozott számú, az e követelések megszűnésére vagy elévülésére vonatkozó kifogások alapján.
- 44 A 2008/48 irányelv 22. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a fogyasztók ne mondhassanak le a nemzeti jog ezen irányelvet végrehajtó vagy annak megfelelő rendelkezéseiben rájuk ruházott jogokról. Márpedig az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem tűnik ki, hogy a Radlinger házaspár lemondott volna az említett irányelvet a cseh jogba átültető rendelkezésekben rá ruházott jogairól. Következésképpen, amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 40. pontjában, e rendelkezés nem releváns az első kérdés megválaszolása szempontjából.
- 45 Ami a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését illeti, e rendelkezés azt írja elő, hogy a tagállamok nemzeti jogrendjükben gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.
- 46 Ezen eszközöknek olyan intézkedéseket kell magukban foglalniuk, amelyek lehetővé teszik a fogyasztók hatékony bírói jogvédelmét, biztosítva számukra a vitás szerződés bíróság előtti megtámadásának lehetőségét akár a fizetési képtelenségi eljárásban is, úgy, hogy észszerű eljárási feltételek mellett a jogaik gyakorlása ne függjön olyan feltételektől, különösen pedig olyan határidőktől vagy költségektől, amelyek rendkívül nehézé vagy gyakorlatilag lehetetlenné teszik a 93/13 irányelv által garantált jogok gyakorlását (lásd ebben az értelemben: 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 59. pont).
- 47 A jelen esetben az első kérdés arra vonatkozik, hogy hol helyezkednek el a fizetési képtelenségre vonatkozó eljárások egy olyan jogvita keretében, ahol az adós-fogyasztó a bejelentett követelések megalapozottságát vitatja.
- 48 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően, vonatkozó uniós szabályozás hiányában a tagállamok eljárási autonómiája elvének értelmében minden tagállam belső jogrendjének feladata kijelölni a hatáskörrel rendelkező bíróságot, és meghatározni azon keresetek eljárási szabályait, amelyek az adóalanyok uniós jogból eredő jogainak védelmét hivatottak biztosítani. E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a jogalanyok uniós jogból eredő jogai védelmének biztosítását célzó jogorvoslat eljárási szabályai nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a belső jog szerinti hasonló keresetekre vonatkozóak (az egyenértékűség elve), valamint nem lehetnek olyanok, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé tegyék az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 2015. február 12-i Baczó és Vizsnyiczai ítélet, C-567/13, EU:C:2015:88, 41. és 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 49 Ami az egyenértékűség elvét illeti, és amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 32. pontjában, hangsúlyozni kell, hogy nem áll a Bíróság rendelkezésére olyan információ, amely kételyt ébreszthetne az alapügy tárgyát képező szabályozás ezen elvvel való összhangját illetően.

- 50 Ami a tényleges érvényesülés elvét illeti, minden olyan esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Mindazonáltal ezen eljárások különös jellegzetességei nem tekinthetők olyan tényezőnek, amely érintheti a 93/13 irányelv rendelkezései alapján a fogyasztókat megillető jogi védelmet (lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 10-i Kušionová-ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 52. és 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 51 A jelen ügyben előterjesztett első kérdés a) része arra vonatkozik, hogy összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével egy olyan nemzeti eljárási szabályozás, mint amely a fenti 19. és 20. pontban bemutatásra került, amely nem teszi lehetővé, hogy a fizetésképtelenség tárgyában eljáró bíróság hivatalból vizsgálja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyekből az ezen eljárás keretében bejelentett követelések erednek.
- 52 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet (2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 53 A Bíróság kimondta ugyanis, hogy az ezen irányelv által célzott védelem biztosítása érdekében ezt az egyenlőtlen helyzetet csak az e jogvitákban eljáró nemzeti bíróság szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozása egyenlítheti ki (lásd ebben az értelemben: 2014. február 27-i Pohotovost-ítélet, C-470/12, EU:C:2014:101, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 54 Következésképpen a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes egy olyan nemzeti szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amely fizetésképtelenségi eljárásban nem teszi lehetővé azt, hogy ez ezen eljárásban eljáró bíróság hivatalból vizsgálja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyekből az említett eljárás keretében bejelentett követelések erednek, jóllehet e bíróságnak rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek.
- 55 Ami az első kérdés b) részét illeti, a kérdést előterjesztő bíróság megállapításaiból az következik, hogy az alapügy tárgyát képező nemzeti jogszabályok nem az esetlegesen tisztességtelen feltételeket tartalmazó hitelmegállapodásból eredő követelések egészének vitatását teszik lehetővé, csupán a nem biztosított követeléseket, és azokat is csak korlátozott számú, az e követelések megszűnésére vagy elévülésére vonatkozó kifogások alapján.
- 56 E tekintetben, amint azt a jelen ítélet 46. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat nyilvánvalóvá teszi, a hatékony bírói jogvédelemhez való jog magában foglalja, hogy a fogyasztó a nemzeti bíróság előtt vitathassa az esetlegesen tisztességtelennek nyilvánított feltételeket tartalmazó hitelmegállapodásból eredő követelések megalapozottságát, függetlenül attól, hogy azok biztosított követelések-e, vagy sem.
- 57 Egyébiránt, jóllehet az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapügy tárgyát képező nemzeti jogszabályok a nem biztosított követelést vitatni szándékozó adós számára kizárólag azt teszik lehetővé, hogy e követelés megszűnésére vagy elévülésére hivatkozzon, emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság arra vonatkozó jogkörének korlátozása, hogy hivatalból elvesse a tisztességtelen feltételek alkalmazását, mint amely az elévülési mechanizmusból ered, veszélyeztetheti a 93/13 irányelv 6. és 7. cikke által szándékolt védelem hatékonyságát (lásd analógia útján: 2002. november 21-i Cofidis-ítélet, C-473/00, EU:C:2002:705, 35. pont).

- 58 Következésképpen egy olyan nemzeti szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, azzal, hogy csak az esetlegesen tisztességtelennek nyilvánítható feltételeket tartalmazó fogyasztói szerződésekből eredő egyes követelések vitatását teszi lehetővé, és kizárólag korlátozott számú, az e követelések megszűnésére és elévülésére vonatkozó kifogás alapján nem tartja tiszteletben a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdéséből eredő követelményeket.
- 59 A fenti megfontolások fényében az első kérdésre azt kell válaszolni, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes egy olyan nemzeti eljárási szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amely fizetéseképtelenségi eljárásban egyrészt nem teszi lehetővé azt, hogy az eljáró bíróság hivatalból vizsgálja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyekből az említett eljárás keretében bejelentett követelések erednek, jóllehet e bíróságnak rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek, másrészt az említett bíróság számára kizárólag a nem biztosított követelések felülvizsgálatát teszi lehetővé, és azt is csak korlátozott számú, az e követelések megszűnésére vagy elévülésére vonatkozó kifogások alapján.

A második kérdéstről

- 60 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy az előírja az ezen irányelv értelmében vett fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések vizsgálatának tárgyában fennálló jogvitában eljáró nemzeti bíróság számára, hogy hivatalból vizsgálja az e rendelkezésben előírt tájékoztatási kötelezettség hitelező általi betartását, és annak megsértése esetén le kell vonnia a nemzeti jogban e kötelezettség megsértésére előírt valamennyi következményt.
- 61 Előjáróban hangsúlyozni kell, hogy a tájékoztatási kötelezettség, amelyet a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése mond ki, hozzájárul – az ezen irányelv 5. és 8. cikkében foglaltakkal összhangban – az ezen irányelv céljának megvalósításához, amely – amint az az irányelv (7) és (9) preambulumbekkezdéséből következik – nem más, mint a teljes és kötelező harmonizáció előírása a fogyasztói hitelek tárgyában számos kulcsfontosságú területen, amire az Unióban valamennyi fogyasztó érdekei magas szinten és egyenlő módon való védelmezésének biztosítása, valamint a fogyasztói hitelek jól működő belső piaca kialakulásának megkönnyítése céljából van szükség (lásd analógia útján: 2014. december 18-i CA Consumer Finance ítélet, C-449/13, EU:C:2014:2464, 21. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 62 Ami a második kérdés a) részét illeti, meg kell állapítani, hogy a Bíróság már számos alkalommal emlékeztetett a nemzeti bíróság azon kötelezettségére, hogy hivatalból vizsgálja egyes uniós fogyasztóvédelmi rendelkezések megsértését (lásd ebben az értelemben, a 93/13 irányelvvvel kapcsolatban: 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet, C-243/08, EU:C:2009:350, 32. pont; az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1985. december 20-i 85/577/EGK tanácsi irányelvvvel (HL L 372., 31. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 262. o.) kapcsolatban: 2009. december 17-i Martín Martín ítélet, C-227/08, EU:C:2009:792, 29. pont; és a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló, 1999. május 25-i 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvvel (HL L 171., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 223. o.) kapcsolatban: 2013. október 3-i Duarte Hueros ítélet, C-32/12, EU:C:2013:637, 39. pont).
- 63 Amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 51. és azt követő pontjaiban, ezt a követelményt az a megfontolás igazolja, hogy a védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 64 E tekintetben a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerheti-e a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Többek között ezek ismerete alapján dönti el a fogyasztó, hogy az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (lásd ebben az értelemben: 2014. január 16-i Constructora Principado ítélet, C-226/12, EU:C:2014:10, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 65 Egyébként fennáll az a nem elhanyagolható kockázat, hogy a fogyasztó többek között tájékoztatatlanságból nem hivatkozik a védelmét szolgáló jogszabályra (2015. június 4-i Faber-ítélet, C-497/13, EU:C:2015:357, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 66 Ebből az következik, hogy a fogyasztó hatékony védelme nem lenne elérhető, ha a nemzeti bíróságnak nem lenne kötelessége hivatalból mérlegelni a fogyasztóvédelemre vonatkozó uniós normákból eredő követelmények betartását (lásd analógia útján: 2007. október 4-i Rampion és Godard ítélet, C-429/05, EU:C:2007:575, 61. és 65. pont).
- 67 Ugyanis, amint arra a jelen ítélet 53. pontja emlékeztet, az ezen irányelv által célzott védelem biztosítása érdekében ezt az egyenlőtlen helyzetet csak az e jogvitákban eljáró nemzeti bíróság szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozása egyenlítheti ki.
- 68 A 2008/48 irányelvből eredő követelmények bíróság által, hivatalból történő vizsgálata éppúgy megfelelő eszköz az ezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdésében foglalt eredmény elérésére, mint annak elősegítésére, hogy az irányelv (31) és (43) preambulumbekkezdésében szereplő cél elérhetővé váljon (lásd analógia útján: 2010. november 16-i Pohotovost'-végzés, C-76/10, EU:C:2010:685, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 69 Közelebbről a 2008/48 irányelv 23. cikk értelmében az ezen irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megszegése esetén alkalmazandó szankcióknak elrettentő jellegűnek kell lenniük. Vitathatatlan, hogy az ugyanezen irányelvből eredő követelmények betartásának a nemzeti bíróságok által, hivatalból végzett felülvizsgálatnak ilyen jellege van.
- 70 Mivel tehát a nemzeti bíróság köteles biztosítani a 2008/48 irányelv rendelkezései által célzott fogyasztóvédelem hatékony érvényesülését, az uniós jog által az érintett területen ily módon a nemzeti bíróságokra ruházott feladat nem korlátozódik annak pusztán lehetőségére, hogy e követelmények teljesítését megítélik, hanem magában foglalja e kérdés hivatalból, akár saját illetékességük vizsgálata során történő megítélésének kötelezettségét is, amennyiben a nemzeti bíróságok rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges ténybeli és jogi elemek (lásd analógia útján: 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet, C-243/08, EU:C:2009:350, 32. pont).
- 71 Ezenkívül a nemzeti bíróságnak, amennyiben a 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének megsértését hivatalból megállapította, a kontradiktórius eljárás elvét tiszteletben tartva le kell vonnia a nemzeti jogból eredő következményeket, és nem kell megvárnia, hogy a fogyasztó ilyen irányú kérelmet terjesszen elő (lásd analógia útján: 2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 36. pont, 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 42. pont).
- 72 Ezzel összefüggésben emlékeztetni kell arra is, hogy a 2008/48 irányelv 23. cikkéből következően a tagállamoknak meg kell állapítaniuk az ezen irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megszegése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és minden szükséges intézkedést meg kell hozniuk azok végrehajtásának biztosítására. Az előírt szankcióknak visszatartó erejűeknek, valamint hatékonyaknak és arányosaknak kell lenniük.

- 73 E tekintetben a nemzeti bíróságnak, amennyiben megállapította a tájékoztatási kötelezettség megsértését, abból le kell vonnia a nemzeti jog által előírt valamennyi következményt, feltéve, hogy a belső jog által bevezetett szankciók a 2008/48 irányelv 23. cikkében foglalt követelményeket tükrözik, amint azt a Bíróság értelmezte többek között a 2014. március 27-i LCL Le Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190) ítéletében.
- 74 A fenti megfontolások fényében a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 10. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az előírja az ezen irányelv értelmében vett fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések vizsgálatának tárgyában fennálló jogvitában eljáró nemzeti bíróság számára, hogy hivatalból vizsgálja az e rendelkezésben előírt tájékoztatási kötelezettség betartását, és a nemzeti jogban e kötelezettség megsértésére előírt valamennyi következményt levonja, feltéve, hogy e szankciók megfelelnek az említett irányelv 23. cikkében foglalt követelményeknek.

A harmadik kérdésről

- 75 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság, miután megjegyzi, hogy az alapjogvita két magánszemélyt érint, lényegében arra keres választ, hogy a a 93/13 és a 2008/48 irányelv releváns rendelkezései közvetlen hatállyal bírnak-e.
- 76 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdése értelmében az irányelv, miközben az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja. Így maguk az irányelvek nem keletkeztethetnek magánszemélyekre vonatkozó kötelezettségeket, következésképpen azokra önmagukban nem is lehet magánszemélyekkel szemben hivatkozni (2012. január 24-i Dominguez-ítélet, C-282/10, EU:C:2012:33, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ettől még a tagállam azon kötelezettsége, hogy megtegye az irányelv által előírt cél eléréséhez szükséges valamennyi intézkedést, olyan kötelező kötelezettség, amelyet az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdése és maga az irányelv ír elő. Ez a kötelezettség, hogy meghozzanak minden általános és különös intézkedést, a tagállamok valamennyi hatóságára vonatkozik, beleértve – hatáskörük keretei között – az igazságügyi hatóságokat is (2008. június 24-i Commune de Mesquer ítélet, C-188/07, EU:C:2008:359, 83. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 77 A jelen ügyben egyrészt a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság azon lehetősége, hogy hivatalból vizsgálja egyes szerződési feltételek tisztességtelen jellegét és a hitelmegállapodásban kötelezően feltüntetendő információk meglétét, olyan eljárási szabály, amely nem a magánszemélyeket, hanem az igazságügyi hatóságokat terheli (lásd analógia útján: 2014. szeptember 10-i Kušionová-ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 67. pont, 2016. február 18-i Finanzmadrid EFC ítélet, C-49/14, EU:C:2016:98, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 78 Másrészt, amint az kitűnik a 2008/48 irányelv 23. cikkének szövegéből, a tagállamok hatóságainak biztosítaniuk kell mind az irányelv átültetése, mind pedig annak végrehajtása során, hogy hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat alkalmazzanak.
- 79 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint azonban a belső jog alkalmazásakor a tagállami bíróság köteles a belső jogot úgy értelmezni, hogy a 2008/48 irányelv eredményének eléréséhez a lehető legteljesebb mértékig figyelembe vegye annak szövegét és célját, következésképpen megfeleljen az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdésének. A nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezésének e követelménye ugyanis az EUM-Szerződés rendszeréből következik, amennyiben lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy az előttük folyamatban lévő ügyek elbírálása során hatáskörüknek megfelelően biztosítsák az uniós jog teljes érvényesülését (lásd analógia útján: 2012. január 24-i Dominguez-ítélet, C-282/10, EU:C:2012:33, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

80 A harmadik kérdésre tehát nem szükséges válaszolni.

A negyedik kérdésről

- 81 Negyedik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy miként értelmezendők a „teljes hitelösszeg” és a „lehívás összege” fogalmak, amelyek a 2008/48 irányelv 3. cikkének l) pontjában, illetve ezen irányelv I. mellékletének I. részében találhatók.
- 82 E bíróság megjegyzi, hogy az alapügy tárgyát képező megállapodás, amelyben a kölcsönadó vállalja, hogy hitelt nyújt a Radlinger házaspárnak, kikötötte, hogy a hitel megnyílásától kezdve a szerződéskötési díjat, valamint az első havi törlesztőrészletet, és adott esetben a további törlesztőrészleteket az említett teljes hitelösszegeből fogják levonni. Így felmerül az a kérdés különösen, hogy ugyanezen hitel azon része, amelyet nem bocsátottak az érintettek rendelkezésére, a THM kiszámítása szempontjából belefoglalható-e a 2008/48 irányelv I. melléklete I. pontja értelmében vett lehívás összegébe.
- 83 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/48 irányelv értelmében vett teljes hitelösszeg fogalmát ezen irányelv 3. cikkének l) pontja akként határozza meg, mint egy hitelmegállapodás értelmében rendelkezésre bocsátott felső összeghatár, vagy teljes összeg.
- 84 Egyébiránt ezen irányelv 3. cikkének g) pontja értelmében a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége valamennyi olyan költséget jelent, amelyet a fogyasztónak a hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie, és amelyek a hitelező előtt ismertek. Végül pedig az említett irányelv 3. cikkének i) pontja értelmében a THM a hitel fogyasztó által viselt teljes költsége a teljes hitelösszeg éves százalékában kifejezve, beleértve – adott esetben – a 19. cikk (2) bekezdésében említett költségeket.
- 85 Mivel „a fogyasztó által fizetendő teljes összeg” fogalmát a 2008/48 irányelv 3. cikkének h) pontja akként határozza meg, hogy az „a teljes hitelösszegnek és a hitel fogyasztó által viselt teljes költségének összege”, a „teljes hitelösszeg” és „a fogyasztó által fizetendő teljes összeg” egymást kizáró fogalmak, következésképpen a teljes hitelösszeg nem foglalhat magában a fogyasztó által fizetendő teljes összeg alá tartozó semmilyen összeget.
- 86 Így a 2008/48 irányelv 3. cikkének l) pontja és 10. cikkének (2) bekezdése értelmében vett teljes hitelösszeg nem foglalhat magában semmilyen, az érintett hitel címén vállalt kötelezettség teljesítésére szánt összeget, mint amelyek az adminisztrációs költségek, a kamatok, a jutalékok, és más típusú, olyan összegek, amelyeket a fogyasztónak fizetnie kell.
- 87 Hangsúlyozni kell, hogy a fogyasztó által fizetendő teljes összeg alá tartozó összegeknek a teljes hitelösszegbe való jogellenes beszámítása szükségképpen a THM alulértékelését eredményezi, mivel annak kiszámítása a teljes hitelösszegetől függ.
- 88 A 2008/48 irányelv 19. cikkének (1) bekezdése pontosítja ugyanis, hogy a THM-et, amely éves alapon a hitelező és a fogyasztó megállapodása szerinti valamennyi jövőbeli vagy meglévő kötelezettségvállalás jelenértékének felel meg, az ezen irányelv I. melléklet I. részében meghatározott matematikai képletnek megfelelően kell kiszámítani. Márpedig ezen irányelv kimondja, hogy a THM-et megállapító alapegyenlet éves alapon egyenletbe állítja egyrészt a lehívások teljes jelenértékét, másrészt a visszafizetések és a díjfizetések teljes jelenértékét. Vagyis a 2008/48 irányelv I. mellékletének I. része szerinti lehívás összege az ezen irányelv 3. cikkének l) pontja értelmében vett teljes hitelösszegnek felel meg.
- 89 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a jelen ítélet 27. és 28. pontjában említettek közül egy vagy több összeget jogellenesen számítottak-e bele a 2008/48 irányelv 3. cikkének l) pontja értelmében vett teljes hitelösszegbe, mivel e körülmény kihatással lehet a

THM kiszámítására, következésképpen befolyásolhatja azon információk pontosságát, amelyeket a kölcsönadónak, az ezen irányelv 10. cikkének (2) bekezdése értelmében, fel kellett tüntetnie az alapügy tárgyát képező hitelmegállapodásban.

- 90 Márpedig, amint azt lényegében a 2008/48 irányelv (31) és (43) preambulumbekkezdése kimondja, alapvető fontossággal bír a fogyasztónak a hitel összköltségéről – egységes matematikai képlet alapján kiszámított kamat formájában – való tájékoztatása. Ugyanis egyrészt ez az információ hozzájárul a piac átláthatóságához, mivel lehetővé teszi, hogy a fogyasztó összehasonlítsa a hitelajánlatokat. Másrészt pedig lehetővé teszi a fogyasztó számára, hogy felmérje kötelezettségvállalásának terjedelmét (lásd ebben az értelemben: 2004. március 4-i Cofinoga-ítélet, C-264/02, EU:C:2004:127, 26. pont, 2010. november 16-i Pohotovost'-végzés, C-76/10, EU:C:2010:685, 70. pont).
- 91 A fenti megfontolásokra tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/48 irányelv 3. cikkének 1) pontját és 10. cikkének (2) pontját, valamint ezen irányelv I. mellékletének I. pontját akként kell értelmezni, hogy a teljes hitelösszeg és a lehívás összege a fogyasztó rendelkezésére bocsátott összegek egészét jelöli, ami kizárja a kölcsönadó által az érintett hitelhez kapcsolódó költségek megfizetésére szánt és a fogyasztónak ténylegesen nem folyósított összegeket.

Az ötödik és a hatodik kérdéstről

- 92 Ötödik és hatodik kérdésével, amelyeket együtt célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keres választ, hogy a 93/13 irányelv rendelkezéseit akként kell-e értelmezni, hogy annak vizsgálata körében, hogy a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól megkövetelt kártérítés összege aránytalanul magas-e ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében, értékelni kell a megállapodásban foglalt összes feltétel együttes hatását attól függetlenül, hogy a hitelező ténylegesen megköveteli-e azok mindegyikének teljes mértékű teljesítését, és azok közül, amelyek tisztességtelen jellege megállapítást nyert, a nemzeti bíróságoknak valamennyi feltétel, vagy csak bizonyos feltételek alkalmazását kell-e mellőzniük.
- 93 E kérdések megválaszolásához emlékeztetni kell először is arra, hogy az a melléklet, amelyre a 93/13 irányelv 3. cikkének (3) bekezdése utal, a tisztességtelennek tekinthető feltételeknek a jelzésszerű, és nem a teljes felsorolását tartalmazza, amelyek sorában szerepel az, amint az e melléklet 1. pontjának e) alpontjából kitűnik, amikor „a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól aránytalanul magas összeg megfizetését követelik meg kártérítés címén”.
- 94 Annak értékelése során, hogy valamely szerződési feltétel tisztességtelen jelleggel bír-e, vagy sem, a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése kifejti, hogy ezt a kérdést a szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetének figyelembevételével, és a szerződés megkötésének időpontjában fennálló, a szerződés megkötését kísérő összes körülményre hivatkozva kell megválaszolni (lásd ebben az értelemben: 2010. november 16-i Pohotovost'-végzés, C-76/10, EU:C:2010:685, 59. pont, 2015. július 9-i Bucura-ítélet, C-348/14, EU:C:2015:447, 48. pont).
- 95 Tehát, és amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 74. pontjában, az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó által kötött hitelmegállapodásában lévő összes ilyen kikötés együttes hatását kell értékelni. Az ilyen értékelést az indokolja, hogy e szerződési feltételek együttesen alkalmazandók, függetlenül attól, hogy a hitelező ténylegesen, teljes egészében végrehajtja-e azokat (lásd analógia útján: 2014. szeptember 10-i Kušionová-ítélet, C-34/13, EU:C:2014:2189, 42. pont).
- 96 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata értelmében a tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem

jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Ugyanakkor ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata pontosítja, hogy ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.

- 97 A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a nemzeti bíróságok csak arra kötelesek, hogy a tisztességtelen feltétel alkalmazásától eltekintsenek annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, de nem jogosultak arra, hogy a feltétel tartalmát módosítsák. A szerződésnek ugyanis főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy csak a tisztességtelen feltételek elhagyása jelentsen módosulást, ha a belső jogszabályok értelmében a szerződés jogilag ilyen módon fennmaradhat (2015. január 21-i Unicaja Banco és Caixabank ítélet, C-482/13, C-484/13, C-485/13 és C-487/13, EU:C:2015:21, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 98 Ezt az értelmezést megerősíti továbbá a 93/13 irányelv célkitűzése és általános szerkezete. E vonatkozásban az irányelv, az eladókkal vagy szolgáltatókkal szemben kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók számára biztosított védelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára tekintettel – amint az 7. cikkének (1) bekezdéséből következik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, „hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását”. Márpedig ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésekben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, e lehetőség sérthetné az irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú célt, mivel gyengítené az eladókra vagy szolgáltatókra azáltal gyakorolt visszatartó erőt, hogy az ilyen tisztességtelen feltételeket a fogyasztók vonatkozásában egészen egyszerűen nem alkalmazzák (2013. május 30-i Asbeek Brusse és de Man Garabito ítélet, C-488/11, EU:C:2013:341, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 99 Olyan helyzetben tehát, amikor a nemzeti bíróság arra a következtetésre jut, hogy valamely szerződési kikötés tisztességtelen a 93/13 irányelv értelmében, az e bíróság feladata valamennyi, a nemzeti jog értelmében ebből eredő következményt levonni abból a célból, hogy a szóban forgó feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve (lásd ebben az értelemben: 2010. november 16-i Pohotovostí-végzés, C-76/10, EU:C:2010:685, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 100 Ebből az következik, hogy, amint azt lényegében a főtanácsnok hangsúlyozta indítványának 75. pontjában, a nemzeti bíróság, amennyiben megállapította, hogy az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó által kötött szerződés egy vagy több feltétele tisztességtelen, az összes ilyen kikötést, nem pedig pusztán közülük néhányat kell kizárnia.
- 101 A fentiek fényében az ötödik és a hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv rendelkezéseit akként kell értelmezni, hogy annak vizsgálata körében, hogy a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól megkövetelt kártérítés összege aránytalanul magas-e ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében, a megállapodás szerinti összes kötbérikötés együttes hatását szükséges értékelni attól függetlenül, hogy a hitelező ténylegesen megköveteli-e azok teljes mértékű teljesítését, és adott esetben a nemzeti bíróságok feladata, hogy – az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerint – levonják az egyes feltételek tisztességtelen jellegének megállapításából eredő következményeket, és eltekintsenek minden olyan feltétel alkalmazásától, amelynek tisztességtelen jellege megállapítást nyert, biztosítva, hogy a szóban forgó feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

A költségekről

- 102 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes egy olyan nemzeti eljárási szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amely fizetéseképtelenségi eljárásban egyrészt nem teszi lehetővé azt, hogy az eljáró bíróság hivatalból vizsgálja azon szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, amelyekből az említett eljárás keretében bejelentett követelések erednek, jóllehet e bíróságnak rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek, másrészt az említett bíróság számára kizárólag a nem biztosított követelések felülvizsgálatát teszi lehetővé, és azt is csak korlátozott számú, az e követelések megszűnésére vagy elévülésére vonatkozó kifogások alapján.
- 2) A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 10. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az előírja az ezen irányelv értelmében vett fogyasztói hitelmegállapodásból eredő követelések vizsgálatának tárgyában fennálló jogvitában eljáró nemzeti bíróság számára, hogy hivatalból vizsgálja az e rendelkezésben előírt tájékoztatási kötelezettség betartását, és a nemzeti jogban e kötelezettség megsértésére előírt valamennyi következményt levonja, feltéve, hogy e szankciók megfelelnek az említett irányelv 23. cikkében foglalt követelményeknek.
- 3) A 2008/48 irányelv 3. cikkének 1) pontját és 10. cikkének (2) pontját, valamint ezen irányelv I. mellékletének I. pontját akként kell értelmezni, hogy a teljes hitelösszeg és a lehívás összege a fogyasztó rendelkezésére bocsátott összegek egészét jelöli, ami kizárja a kölcsönadó által az érintett hitelhez kapcsolódó költségek megfizetésére szánt és a fogyasztónak ténylegesen nem folyósított összegeket.
- 4) A 93/13 irányelv rendelkezéseit akként kell értelmezni, hogy annak vizsgálata körében, hogy a kötelezettségét nem teljesítő fogyasztótól megkövetelt kártérítés összege aránytalanul magas-e ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) alpontja értelmében, a megállapodás szerinti összes kötbérikötés együttes hatását szükséges értékelni attól függetlenül, hogy a hitelező ténylegesen megköveteli-e azok teljes mértékű teljesítését, és adott esetben a nemzeti bíróságok feladata, hogy – az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerint – levonják az egyes feltételek tisztességtelen jellegének megállapításából eredő következményeket, és eltekintsenek minden olyan feltétel alkalmazásától, amelynek tisztességtelen jellege megállapítást nyert, biztosítva, hogy a szóban forgó feltétel ne jelentsen kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

Aláírások